

Hoyringsskriv til 'Uppskot til Løgtingslóg um fosturtøku (Fosturtøkulógin)

Føroya Pro Vita takkar landstýrismanninum fyri møguleikan at vera hoyringsspartur til eitt so týðningarmikið mál, sum uppskotið um nýggja fosturtøkulóg er.

Svarskrivið er skipað við einari samanumtøku við 7 viðmerkingum fyrst í skjalinum. Ynskir man at lesa alt svarið, so er øll viðmerkingin aftaná samanumtøkuna við somu yvirskriftum.

Føroya Pro Vita vil vísa á týðningin av, at handfara fosturtøkuspurningar við størsta varsemi og etiskari umhugsan. Føroya Pro Vita leggur dent á virðing fyri øllum lívi: Øll menniskjalig lív hava virði og rættindi, óansæð genetiskar ella líkamligar avbjóðingar, frá gitnaði til náttúrligan deyða. Tað er við hesum brillum, at viðmerkingarnar eru skrivaðar.

Viðmerking 1 **Undran**

Føroya Pro Vita undrast yvir, at lógaruppskotið, sum fyriliggur, tykist at vera eitt avrit av galdandi danskari lóg um fosturtøku, smíðað til donsk viðurskifti í 1973.

Ein samanbering vísir, at tvey punkt í donsku lógini ikki eru tikin við í lógaruppskotið, og okkurt er sett inn úr øðrum donskum lógum á økinum. Annars tykist lógaruppskotið at vera orð fyri orð umsett úr donskum. Hví vit skulu gera viðmerkingar til eina 51 ára gamla danska lóg, tá høvuðsgrundgevingin fyri at broyta galdandi lóg er, at hon er ov gomul, undrar okkum. Vit undrast eisini á, at tá man hevur havt fleiri hoyringsspartar inni, hví man so ikki hevur gjørt sær tann ómak at gera eitt lógarsmíð til føroysk viðurskifti, sum eisini var ein grundgeving fyri at broyta galdandi lóg.

Viðmerking 2 **Stuðul**

Lógaruppskoti leggur stóran dent á, at kvinnan eigur evstu ábyrgd og kennir sína støðu best. Tað kann tykjast at ljóða gott. Men gransking vísir á, at meirlutin av kvinnum føla seg trýstar at velja fosturtøku og samstundis vísir tað seg, at kvinnur hava verri sálarheilsu og verri lívsgóðsku aftaná eina fosturtøku. Fosturtøkan eigur ongantíð vera loysnin, og tí eigur fosturtøkuráðgevin altíð vera kravd, so at allar kvinnur hava javnbjóðis rætt til kunning og vegleiðing. Hesa kravdu ráðgeving er at síggja í tí týsku fosturtøkulógini. Hendan ráðgeving vekur javnvág millum kvinnurættindi og sjálvræði og ein samfelagsligan áhuga í at verja lívið hjá tí ófødða barninum.

Viðmerking 3 Lívfrøðin

Fleiri av okkum vóru óivað skelka av misvísandi setninginum: *Læknafrøðiliga er eingin endalig niðurstøða um, nær lívið byrjar*”. Lívfrøðiliga er púra greitt, at lívið byrjar við gitnaði. Hevði tað staðið, at filosofiskt er man ikki samdur um, nær lívið byrjar, so er tað rætt, men ikki lívfrøðiliga. Í lívfrøðini, sum granskar livandi verur, tosar man um ávísar eginleikar, sum gera eina veru livandi. Hetta er førleikan at fjølgast, vaksa, laga seg eftir umhvørvinum, viðlíkahalda homøostasu, og at hava ein metabolismu. Allar hesar eginleikar hevur ein gitin eggkykna. Tískil er hon livandi, og tískil byrjar lívið við gitnaði.

Somuleiðis skelkaði tað nokk fleiri, at eitt fyrbrigdi, sum vit kenna frá 2. veraldarbardaga og frá djóraalvi eisini hevur funnið sær veg inn í Almennu viðmerkingarnar. Eugenetik er moralst sera eldfimt, og frástøða eigur at vera tikið frá einum hugburði um rasureinsan, tí hóast tað lívfrøðiliga kann ljóða sum eitt gott hugskot, so er tað menniskjaliga púra burturvið. Hetta má ALS ikki vera í einari lóggávu, tí viðmerkingarnar eru grundgevingar fyri, hví lógin sær soleiðis út, sum hon ger.

Viðmerking 4 Ábyrgdin

Um lógin sum fyriliggur kemur ígjøgnum, so setur hon nógv heilsustarvsfólk í eina sera óhepna støðu. Fólk, sum síggja fosturtøku, sum at taka eitt lív, vera tvungin til at halda eina lóg, sum tey ikki taka undir við, um tey ynskja at arbeiða á t.d. økinum fyri kvinnusjúkur.

Somuleiðis fær kvinnan eina samfelagsliga ábyrgd til at skula hugsa um samfelagið, um hon t.d. velur eitt barn til, sum ber brek. Fosturtøka skal ikki vera í handkeyp, men eitt inntriv, sum verður gjørt við læknafrøðiligi ráðgeving til, sum av heilsuávum fáa tað bjóðað, eins og vit fáa aðrar viðgerðir bjóðaðar og kunnu takka nei.

Viðmerking 5 Hvat samfelag vit ynskja at byggja?

Vit í Føroya Pro Vita eru stúrin um samfelagsligu avleiðingarnar av einari so liberalari fosturtøkulóg. Út frá lógaruppskotinum, so kann tað tulkast, sum at eitt mál ella ideali fyri samfelagið er, at øll skulu vera perfekt, sum vera fødd. Eingin skal bera brek, hava arvaligar sjúkur, vera fátækur, hava sálarsjúku, tá fosturtøka er tann hjálpin, man vil bjóða teimum. Flestu kvinnur, sum umhugsa fosturtøku, gera tað, tí tær er trongdar og hava stúranir um framtíðina. Hetta sæst tí høvuðsgrundgevingarnar fyri at fáa fosturtøku eru júst: brek, fíggjarviðurskipti og sosial viðurskipti. Og hyggja vit nærri at lógaruppskotinum, so er púra frítt hjá kvinnuni at velja fosturtøku fram til viku 12, og **eftir viku 12** er einki mark uppeftir, um grundgivið verður fyri fosturtøkuni við

Hoyringsskriv til 'Uppskot til Løgtingslóg um fosturtøku (Fosturtøkulógin)

omanfyri nevndu grundgevingunum. Sjálvt ikki tá barnið er lívført, kann loyvi vera givið til fosturtøku, um vandi er fyri, at barnið orsakað av ættarbrögð, sjúku ella skaða í móðurlívi fær álvarslig sálarlig ella líkamlig brek ella sjúku.

Viðmerking 6 Avleiðingar av fosturtøkum fram til 2022 í hagtølunum

Her sæst týðiliga, at vit mangla ein stóran part av okkara landsmonnum. 1085 børn sóu ikki dagsins ljós í okkara góða landi, frá 1994 til 2022, tí tey vóru tikin við fosturtøku. Hetta hevur samfelgsligar avleiðingar í dag, og fyriliggjandi lógaruppskot, sum loyvir fríari fosturtøku, kemur ikki at bota um trupulleikan. Tvørturímóti. Fleiri dømi vísa greitt, at frí fosturtøka, hækkar um fosturtøkutalið og lækkar um burðartalið, og hetta er ikki til gangs fyri okkum, hvørki sum tjóð ella sum einstaklingar.

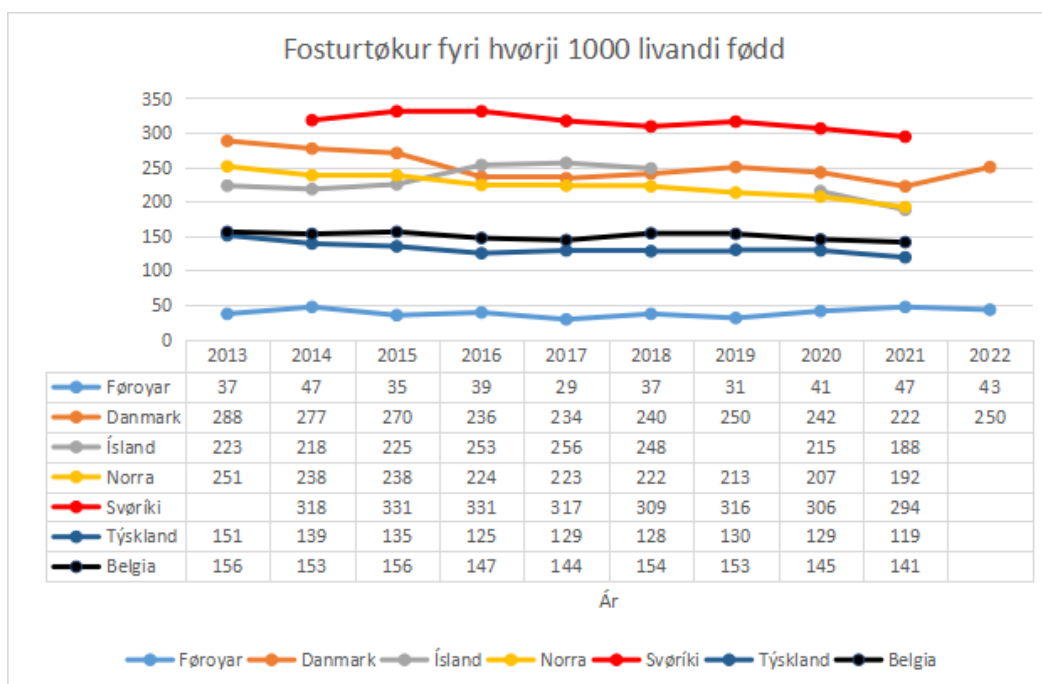
Viðmerking 7 Føroya Pro Vita kemur ongantíð at viðurkenna fosturtøku, sum eitt samfelagsligt amboð at stýra uttan sum samfelagsavbjóðingar, og vit hava eitt hjartans ynski um, at rætturin til at vera føddur skal síggjast sum fyrsti mannarætturin, sum eitt menniskja hevur. Lat okkum verða fyrsta landið í heiminum til at gera hetta. (Eingin longur viðmerking er til hetta)

Undran

Nýggj føroysk lóg ella gomul donsk lóg?

Tað hevur ofta verið ført fram, at tann føroyska fosturtøkulógin frá 1956 er alt ov gomul og ótíðarhóskandi - og tí má lógin broytast. At ein lóg er gomul gera hana ikki av sær sjálvum góða ella ringa, rættvísa ella órættvísa. Tað rættuliga undrunarvert, at man velur at smíða eina so kallaða nýggja føroyska fosturtøkulóg, ið er ein umseting av tí donsku fosturtøkulógini frá 1973.

Tað verður nevnt, at endamálið við lógini er at hava fosturtøkutalið so lágt sum gjørligt, og kunnu vit rækka hesum endamálið við tí donsku lógini? Verður hugt eftir hagtølum yvir fosturtøkur fyri hvørji 1000 livandi fødd, so er talið í Føroyum 43 og í Danmark 250 (Talva 1) - næsta 6 ferðir lægri í Føroyum ella í Danmark. Í teimum almennu viðmerkingjunum kemur hetta fram “Endamálið við uppskotinum er atdagføra galdandi lóg um fosturtøkur, soleiðis at hon verður meira nútíðarhóskandi og avmyndar verandi siðvenju á økinum.” - avmyndar verandi siðvenju á økinum - tað vil siga, at vit longu hava fría fosturtøku í Føroyum. So kann man hugsa, hvat er munurin í roynd og veru við gomlu lógini, og tí donsku lógini. Í lógini frá 1956 verður atlit tikið til kvinnuna, barnið og pápan, og í nýggja lógaruppskotinum verður slett ikki atlit tikið til barnið í móðurlívi og pápan. So andin í lógini er ein heilt annar, og øll ábyrgdin verður lögð á kvinnuna og samfelagið tekur onga ábygd, sum leggur eitt øðiligt trýst á kvinnur.

Talva 1. Fosturtøkur fyri hvørji 1000 livandi fødd frá 2013-2022 hjá ymsum londum. (Kelda:

https://gateway.euro.who.int/en/indicators/hfa_586-7010-abortions-per-1000-live-births/#id=19681&fullGraph=true%23id=19681&fullGraph=true

<https://hagstova.fo/fo/folk/livsaevi/fosturtokur>

<https://www.esundhed.dk/Emner/Graviditet-foedsler-og-boern/Nyfoedte-og-foedsler-1997->

<https://www.esundhed.dk/Emner/Graviditet%20foedsler-og-boern/Provokerede-aborter#tabpanel15656C72EE67141FBB A3F8F38829CDE7D>)

Stuðul

Øll ábyrgdin lögð á kvinnuna

Í lógini verður ábyrgdin at velja fosturtøku til ella frá øll lögð á kvinnuna, og øll neyðug atlit vera ikki tikið til kvinnuna, mannin ella barnið í móðurlívið. Grundleggjandi skuldi fosturtøka verið óhugsandi og óneyðug, og tað skuldi lógin og andin í lógini eisini lagt upp til. Eingin kvinna eigur at føla seg noydda vegna sosialar, fígjarliga ella samfelagsligar orsøkir hava fosturtøku sum eina loysn - tær hava betri uppiborði. Í vísindagrein (kelda 1) vísti tað seg, at meirlutin (61%) av kvinnum verið fældu seg trýstar til at velja fosturtøku. Hetta trýst var antin av partnara, familju, øðrum fólki og umstøðum. Eisini vísir hendan grein at kvinnurnar, ið høvdu fingið fosturtøku høvdu verri sálarheilsu og lívsgóðsku aftaná fosturtøku. Við hesum kann man seta spurnarteknin við um nýggja lógin um fosturtøku veruliga tekur atlit til kvinnuna.

Kelda 1

Reardon D C, Longbons T (January 31, 2023) Effects of Pressure to Abort on Women's Emotional Responses and Mental Health. *Cureus* 15(1): e34456. doi:10.7759/cureus.34456

Fosturtøku ráðgeving

Viðmerking til §§ 1 og 7: Í §1 stendur soleiðis "...og kvinnan framvegis vil hava fosturtøku eftir at hava fingið kunning og vegleiðing sambært § 7." Út frá §1 kann lesast, at kunningin er kravd áðrenn fosturtøka verður framd. Men §7 staðfestir at kunningin bert er í boði. Vit mæla til at kunning eigur at verða kravd áðrenn fosturtøka verður framd. Støði kann takast í "Ráðgevingsregulin" (Beratungsbescheinigung) í týsku fosturtøkulógini. Endamálið við "Ráðgevingsregulinum" í týsku fosturtøkulógini tænar til verju av ófødða barninum. Hon skal umfata átøk, sum eggja kvinnuna til at fullføra barnsburin. Ráðgevingin skal hjálpa henni at taka eina ábyrgdarfulla og samvitskufulla avgerð – væl vitandi, at tað ófødða barnið á hvørjum stigi av barnsburinum eisini hevur sín egna rætt til lívið.

Hendan ráðgeving er partur av einum breiðum etiskum, lógfrøðiligum og samfelagsligum karmi í Týsklandi, sum vekur javnvág millum kvinnurættindi og sjálvræði og ein samfelagsligan áhuga í at verja lívið hjá tí ófødða barninum.

Ráðgevingsregulin (Beratungsbescheinigung) í týsku fosturtøkulógini:

1. Krav um ráðgeving: Allar kvinnur, ið ynskir at fáa fosturtøku í Týsklandi, er lógarliga kravdar at luttaka í einum ráðgevingarfundi. Endamálið við hesum fundi er at vera neutralur, trúnaðarfullur og at veita stuðul. Lógin hevur til endamáls at hjálpa kvinnuni at taka eina upplýsta avgerð og umhuga alternativ til fosturtøku, herundir stuðul til at halda fram við barnsburðinum.
2. Ráðgevingarstovnar: Ráðgevingin skal fara fram á einari góðkendari miðstöð. Hesar miðstöðir mugu ikki hava fíggarligar ella fyriskipanarligar tilknýtt við veitarar av fosturtøku.
3. Váttan um ráðgeving: Eftir at hava luttikið í ráðgevingarfundinum, fær kvinnan eina váttan ("Beratungsbescheinigung"). Henda váttan er týðningarmikil, tí heilsustarvsfólkið, sum fremur fosturtøkuna skal síggja hana. Tað er týðningarmikið at leggja dent á, at váttanin inniheldur hvørki dóm ella ráðlegging viðvíkjandi fosturtøkuni; hon váttar bert, at ráðgevingarfundurin hevur funnið stað.
4. Bíðitíð: Tað er ein lógarbundin bíðitíð upp á tríggjar dagar millum ráðgevingarfundin og fosturtøkuna. Henda bíðitíð er ætlað at geva kvinnuni tíð til at umhuga hennara avgerð.
5. Trúnaður: Ráðgevingin er í trúnaði, og innihaldið frá fundinum verður ikki avdúkað fyri triðjapørtum.
6. Undantøk: Í førum, har barnsburðurin setur kvinnuna fyri álvarsligum váða fyri lívið ella fyri kropsligari ella sálarligari heilsu, kunnu hesi krøv um ráðgeving verða frávikin.

Í lógaruppskotinum verður sagt, at *“kvinnan skal hava í boði óhefta ráðgeving”*, hvat akkurát ein óheft ráðgeving merkir kemur ikki fram nakrastaðni. At hava ymsar almennar og privatar felagsskapir, ið kvinnur kunnu leita sær ráðgeving eigur at vera kvinnuni at frama. Hetta sæst eisini aftur í tí týsku lógini *“Anerkendte konfliktrådgivningscentre opretholdes både af offentlige og private organisationer. Så både konfessionelle og ikke-konfessionelle velfærdsorganisationer samt andre private organisationer og foreninger tilbyder den lovmæssige konfliktrådgivning (f.eks. Arbeiterwohlfahrt, Deutscher Paritätischer Wohlfahrtsverband, Deutsches Rotes Kreuz, Diakonisches Werk, donum vitae, pro familia), derudover nogle steder lokale sundhedsmyndigheder samt forskellige læger.”* Hesir felagsskapir lúka fakligar treytir og eru púra óheft at øllum íblandaðum pørtum (fosturtøku søkjandi og fosturtøkuúttinnandi).

Lívfrøðin

Uppskotið um nýggja fosturtøkulóg fyriheldur seg ikki til grundleggjandi etiskar spurningar, so sum “nær byrjar lívið?”, “hvat er eitt fostur?” og “hvat virði hevur eitt fostur?”. Í uppskotinum stendur at *“Læknafakliga er eingin endalig niðurstøða um, nær lívið byrjar”*. Hetta er faktueli skeivt. Tað er greitt vísundaliga viðurkent, at lívfrøðiliga veran, sum eitt hvørt menniskja er, blívur til við gitnaði. Í Langman's Medical embryology, sum verður nýtt av læknalesandi, stendur soleiðis: *“Et menneskes udvikling starter ved befrugtningen, en proces, hvor en spermatozo fra manden og en oocyt fra kvinden forenes, og en ny organisme opstår (Langman's Medical embryology)”*.

Lat okkum fáa staðfest, at tað er stór semja millum vísindafólk at lívið byrjar við gitna. Í eini granskingarverkætlan frá 2018 (Biologists' Consensus on ‘When Life Begins’, Jacobs, 2018) vóru 5502 lívfrøðingar frá 1058 akademiskum stovnum spurdir um, nær lívið byrjar. Samanlagt var tað 95% (5212 av 5502), sum svaraðu, at lív hjá einum menniskja byrjar við gitnaði.

Í stuttum: Eggið hjá kvinnuni verður gitið við sáð frá maninum. Eitt gitið egg verður kallað ein blastocyst. Eftir 5-6 dagar setur blastocystan seg fast í lívmóðurina, og kallast nú eitt embryo. Embryofasan varar uml. 8 vikur, har grundleggjandi strukturar og gøgn verða ment. Eftir áttandu vikuna verður orðið "fostur" brúkt, ið vísir á eitt tíðarskeið við vøkstri og menning av strukturum og gøgnum, ið vórðu grundløgð í embryofasini. Fostrið heldur fram við at búnast til føðingina.

Við gitnaði byrjar ein nýggj verða við egnum DNA, sum er ein samanseting av DNA hjá foreldrimum, men serstøk í sínari samanseting. Hendan nýggjan verðan er sum síni foreldur, ein livandi limur av menniskjaættini. Eitt nýtt menniskja er blivið til.

So kann ein spyrja, um fostri hevur ein íbornan rætt til lívið. Ella: hvat gevur tí rættin til lívið? Er tað tilviskan, hjartasláttur ella at føla pínu, sum gevur tí rættin til lívið? Nakrir av sansunum hjá fostrinum mennast tíðliga, aðrir seint. Serliga pínusansurin hevur havt áhuga seinnu árinum. Nýggj tøkni hevur latið upp fyri spurningum, um fostrið nógv fyrr, enn áður hildið, merkir pínu (Thill B, 2022). Niðurstøðan av kanning hjá Bridget Thill, undir heitinum "Fetal Pain in the First Trimester," er, at tað er ein móguleiki fyri, at fostur uppliva pínu í fyrsta trimesteri av barnsburðinum. Hetta er grundað á prógv um, at nervasambond fyri pínuvatan, og heilastrukturar, sum eru neyðugir fyri tilvit hjá fostrinum, eru tilstaðar í fyrsta trimesteri av barnsburðinum. Kanningin setir spurnartekin við fyrrverandi fatanir um fosturpínu og hevur avleiðingar bæði fyri fosturskirurgi og fosturtøkukjakið. Hvussu er so við hjartaslátti? Granskingin hjá J. Männer, "When Does the Human Embryonic Heart Start Beating?", viðger nær hjartaaktivitet kann mátast hjá embryonum (tvs. áðrenn fostri er 8

Hoyringsskriv til 'Uppskot til Løgtingslóg um fosturtøku (Fosturtøkulógin)

vikur). Männer greinar bæði søguligar og nútíðar keldur fyri at áseta, nær embryoniska hjartað byrjar at sláa. Kanningin vísir, at hjarta byrjar at sláa í viku 5 í viðgongutiðini (uml. tríggjar vikur eftir gitna), og slær tað millum 65 og 130 sløg um minuttin (sí talvu 1 í Männer, 2022). Henda gransking veitir týðandi innlit í fosturmenning og hevur avleiðingar fyri medisinska og etiska kjakið um rættin til lívið. Argumenterast kann fyri, at hjartasláttur er ein alheims viðurkendur málistokkur fyri lív og eigur at verða lögfrøðiliga og etiskt vardur.

Men eitt lívfrøðiligt menniskja er ikki neyðturviliga tað sama sum at vera ein persónur við rættindum. Læknavísundin og vísund sigur nakað um, hvat tað er sum doyr í einari fosturtøku – ein livandi og sjálvstøðug verða: eitt menniskja fostur. Vísundin kann ikki fortelja okkum um fostrið hevur virði ella ikki. Tað er ein heimspekiligur spurningur, sum hevur við tey virði, sum vit ynskja at grunda okkara samfelag á.

Grundboðskapurin hjá Føroya Pro Vita er einfaldur og týðningarmikil: Tú hevur virði, tí at tú ert eitt menniskja. Øll menniskju hava treytaleyst virði, sum merkir, at virðið ikki avhongur av, hvussu dugnaligur tú ert, um tú bert brek, hvørji foreldur tíni eru o.s.fr.

Eugenetik

Bæði galdandi lóg og nýggja uppskotið um fosturtøkulóg hjá Bjarni Kárasen Petersen loyva fosturtøku, um fostrið er í vanda fyri at fáa álvarslig likamlig ella sálarliga brek. Ja, uppskotið hjá landstýrismanninum, sigur enntá, at *"Loyvi kann verða givið til fosturtøku av sonevndum eugeniskum (ættarrøktarligum) orsøkum"*.

Eugenetikur ella ættarrøkt er ein praksis og ideologi, sum miðar eftir at bøta um ættarbregði hjá menniskjum ígjøgnum útveljing. Søguliga hevur eugenetikur verið merkt av eini umstríddari og ofta daprari søgu og hevur verið knýtt, at moralskum og etiskum trupulleikum. Orðið "eugenics" var fyrstu ferð nýtt av Francis Galton í seinnu helvt av 19. øld. Tað leggur dent á nøring og útveljing av ávísam ílegum fyri at fremja menniskjaligir eginleikar, ið verða mettir sum ynskiligir, og at minka um teir, ið verða mettir sum óynsktir. Eugenics hevur verið nýtt til at rættvísgera td. tvungna sterilisering, og náddi sítt mest illgrunasama virksemini undir seinna veraldarbardaga.

Í dag taka flestu fólk, bæði almenningurin og vísindafólk, frástøðu frá eugenetik orsaka av teimum etisku avleiðingunum tað førir til, so sum brot á mannarættindi, manglandi virðing fyri lívið og diskriminering. Har ein slík framferð móti fostri við breki ella sjúku, kann skapa eina samfelagsliga atferð, har fólk við breki verða sæð at hava minni virði.

Tí er tað ógvuliga ørkymlandi, hvussu lætt Bjarni Kárasen Petersen í hesum uppskotið fer um hesa sannroynd. Man kann bara vóna, at *eugeniskum (ættarrøktarligum)* er komið við í uppskotið av

misgáum. Við hesum vísa vit í Føroya Pro Vita á týðningin av at handfara eugeniskar spurningar við størsta varsemi og etiskari umhugsan. Føroya Pro Vita leggur dent á virðing fyri øllum lívi: Øll menniskjalig lív hava virði og rættindi, óansæð genetiskar ella likamligar avbjóðingar. At velja fosturtøku grundað á ættarbrögð ella møgulig brek, kann verða sæð sum ein niðurgering av lívsvirðinum hjá teimum, ið liva við breki.

Keldur

Sadler, T. W. (Year of Publication: 2022). Langman's Medical Embryology (14th Edition). Wolters Kluwer.

Jacobs, Steven, Biologists' Consensus on 'When Life Begins' (July 25, 2018). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3211703> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3211703>

Thill B. Fetal Pain in the First Trimester. *Linacre Q.* 2022 Feb;89(1):73-100. doi: 10.1177/00243639211059245. Epub 2021 Dec 6. PMID: 35321491; PMCID: PMC8935428.

Männer J. When Does the Human Embryonic Heart Start Beating? A Review of Contemporary and Historical Sources of Knowledge about the Onset of Blood Circulation in Man. *J Cardiovasc Dev Dis.* 2022 Jun 9;9(6):187. doi: 10.3390/jcdd9060187. PMID: 35735816; PMCID: PMC9225347.

Ábyrgd

Spurningurin, sum eingin spyr: “hví skal kvinnan ráða?” Fosturtøka ella ei? Nógvir læknar siga seg ikki vilja eiga hesa avgerðina, og sjálvandi skal eingin lækni noyða nakran at velja fosturtøku. Men skal kvinnan “ráða” púra sjálv? Vanligt er innan fyri heilsuverkið, at læknin ella annað heilsustarvsfólk ger av, hvørjar viðgerðir vit hava atgongd til. T.d. skal ein serfrøðingur mæla til skurðviðgerð, áðrenn onkur kann fáa nýggj knø ella keisaraskurð. Ein resept er neyðug til flest allar blóðroyndir og til stóran part av vørunum á apotekinum. Summar viðgerðir eru so lítið vandamiklar ella hava so fáar/vandaleysar potentiellar avleiðingar, at vit sleppa uttan um læknan. T.d. kann eg keypa hálsbomm og Panodil á apotekinum uttan resept; sokallað “handkeypsvøra”. Nýggja lógaruppskotið bólkar fosturtøku sum “handkeypsvøru”. Men fosturtøka er ikki eitt inntriv, sum kann samanberast við Panodil. Vit halda tað ikki vera eitt órímligt minsta krav fyri at fáa fosturtøku, at ein lækni heldur viðgerðina vera neyðuga út frá nøkrum treytum/leiðreglum. Hetta er púra vanligt innanfyri læknans yrki. Læknarnir taka støðu til alt møguligt trupult hvønn dag í arbeiði teirra. Teir gera ikki altíð, sum sjúklíngurinn ynskir. Viðgerðir verða ikki bjóðaðar eftir, hvat tann einstaki ynskir, men eftir meting læknans. Merkir tað, at læknin eigur allan avgerðarrættin?

Hoyringsskriv til 'Uppskot til Løgtingslóg um fosturtøku (Fosturtøkulógin)

Sjálvandi ikki! Tú hevur havi altíð rætt at nokta eina viðgerð, sum ein lækni mælir til; sjálvt lívsbjargandi viðgerð. Men tú kanst ikki krevja eina viðgerð, sum læknin ikki metir er neyðug. Tað merkir, at hóast ein lækni mælir til eina fosturtøku, kann mamman ALTÍÐ NOKTA. Hon eigur síðstu avgerðina, um hon fær bjóðað eina fosturtøku. Uppaftur betri, um bæði mamman og pápin at barninum, ið talan er um, eru samd. Bæði eiga tey líka nógv í barninum. Í lógaruppskotinum hevur sjálvt ein giftur maður eingi rættindi til at úttala seg ella at vera upplýstur um støðuna. Hugsíð tykkum um støðan var øvugt. Um gift kona gjørdist við barn, og maður hennara hevði rætt til at krevja eina fosturtøku, um hann vildi. Hvør okkara hevði klárað at liva undir slíkum umstøðum!? Og tó er onkur í hesi støðu. Líkamikið, hvussu nógv ein pápi ynskir sær barnið í móðurlívi, hevur mamman (í lógaruppskotinum) rætt til at enda lívið á hesum lítla menniskjanum. Tað passar, at tað bara er mamman, sum fær tikið sær av barninum, tað fyrstu tíðina, tá ið barnið er í móðurlívi. Men eftir hetta, kann pápin sjálvur taka sær av barninum, um tað er tað foreldrini ynskja. Tá ið mamman er eitt barn Ein rættur, ið vit í Føroyum, vanliga taka í stórum álvara, er rætturin (og ábyrdgin) hjá foreldrum, at taka sær av sínum børnum og at taka avgerðir teirra vegna. Hetta er galdandi til barnið er 18 ár. Uttan í heilt serligum støðum, har Barnavernd má blandast uppí, er eingin, sum elskar teg líka nógv sum tíni foreldur. Og foreldur ynskja børnunum tað besta, og gera alt tey kunnu, fyri at børnini skulu hava tað so gott sum gjørligt. Men tað heldur lógaruppskotið ikki. Bjarni Kárasen Petersen skrivur: “Men tað er ikki altíð, at tann ella tey, sum hava foreldramyndugleikan vita, hvat er best fyri barnið.” Og tí hevur lógaruppskotið “samráðið”. Samráðið, veit eftir øllum at døma, betri enn tit foreldur, hvat er best fyri tykkara barn. Í sama brotið stendur um samráðið at: “Samráðið er óheft og kann lýsa og taka støðu út frá barnsins sjónarmiði. Tá ið samráðið tekur avgerð, skal dentur m.a. leggjast á barnsins besta, og samráðið skal tryggja barninum ta verju og umsorgan, sum er neyðug fyri trivnaðin hjá barninum. Hesi atlit viga tungt í metingini av, um fosturtøka kann verða loyvd ella ikki.” Vit í Føroya Pro Vita halda, at hetta ljóðar sera gott og eru samd, at dentur skal leggjast á barnsins besta, verju og umsorgan! Í summum førum eru tvey ella fleiri børn hjá samráðnum at hugsa um, men tað er ALTÍÐ minst eitt barn at hugsa um, tá ið talan er um fosturtøku.

Samfelagsligt ábyrgdarloysi. Í lógaruppskotinum eru ymsar grundgevingar fyri hví fosturtøka kann vera neyðug: Eitt barn, ið mamman ikki hevur ráð til; eitt barn, við álvarsligari sjúku og kostnaðarmiklari viðgerð; eitt barn, ið aldrin fer at kunna hava eitt vanligt starv. Um vit hugsa um málið frá einum politiskum og samfelagsligum sjónarmiði, koma vit skjótt til niðurstøðuna, at tann bíligasta loysnin í krónum kanska er fosturtøka. Tí, um vit siga við mammuna: “her er ein góð,

Hoyringsskriv til 'Uppskot til Løgtingslóg um fosturtøku (Fosturtøkulógin)

moralsk loysn, sum tú kanst velja, sum loysir tín trupulleika”, so kunnu vit jú eisini siga við hana, tá ið leiðin gerst tung: “tú valdi hetta sjálv. Tú valdi hetta barnið. Vit góvu tær eina loysn.” Ein slík “loysn” tekur ábyrgdina at finna eina ordiliga loysn frá samfelagnum. Tí samfelagið hevur jú bjóðað tær eina “góða” loysn. Tá ið vit byrja at síggja tað sum eina loysn, at nokta teimum at liva, sum kosta okkum pengar ella krevja meira umsorgan, so gevast vit skjótt at tíma, at veita neyðugan pening og umsorgan. Trupulleikin er jú loystur. Hvat eigur samfelagið at verja? Samfelagið eigur at verja okkara grundleggjandi rættindi, so sum rættin til lív, rætt til at taka avgerðir um okkara børn og arbeiðslív, o.s.fr. Serliga skal samfelagið/staturin verja okkum, um onkur roynir at gera seg inn á okkara grundleggjandi rættindi. Men hetta lógaruppskotið ger einki slíkt. Tað verjir ikki rættin til lív. Tað verjir ikki rættin hjá pápanum at verja sítt barn í móðurlívi. Tað verjir ikki rættin hjá foreldrum, at taka avgerðir um síni børn (uttan at gera seg inn á rættin til lív). Tað verjir ikki rættin hjá einum heilsustarvsfólki, at ikki vilja luttaka í eini fosturtøku. Lógin verjir bara “rættin” til at taka lív av eignum barni.

Hvat fyri samfelaga vilja vit byggja?

Við lóg skal land byggjast! Og so er. Allar lógir, sum vera smíðaðar, leggja grund fyri, hvat tað er fyri samfelag, vit ynskja byggja.

Familjulív. Familjan er í lötuni serstakliga útsett, tí familjulív, sjálvrealisering og arbeiðslív passa illa saman. Øll hava vit fingið 24 tímar í hvørjum døgni, og hvør tími skal tí raðfestast. Skermar pressa enn meir familjurnar, og sálarheilsa er eisini vorin ein avbjóðing fyri barnafamiljur. Hetta sær út til, at fólk hava mett seg fram til, at 1-3 børn eru tað, sum tey meta, at tey klára. Tí fáa vit eitt burðartal, sum passar til trústið á barnafamiljurnar. Vit síggja tí eisini á hagtølunum, at tað eru kvinnur, sum hava børn ella sum ikki eru blaðungar, sum velja fosturtøku. Tíð og orka er til tað sum er komið, men ikki fleiri. Eisini bankarnir hava eitt stórt krav til, hvussu nógv skal vera eftir pr. barn, um man skal taka sethúsálán. Tí er aftur her óheppið at hava nógv børn, og serliga um tú hevur fingið tey, meðan man er fyrst í 20unum, áðrenn húsálánið er tikið.

Hetta er tó ikki gagnligt fyri samfelagið, men tað er soleiðis vit við lóg og krøvum hava myndað okkara samfelag.

Burðartøl. Fyri jólum komu skelkandi tíðindini um, at burðartølini í Føroyum nú vóru so lág, at tað fer at fáa stórar fylgir fyri okkara samfelag, um vend ikki kemur í. Aftur her eru sýmptomir uppá at vit mugu gera eina broyting fyri at familjur skulu trívast og nærast. Barnafrádrátturin er nógv

Hoyringsskriv til 'Uppskot til Løgtingslóg um fosturtøku (Fosturtøkulógin)

hækkaður seinastu árin og barsilstíðin er somuleiðis tvífalda, síðani skipanin var sett á stovn um aldarskifti. Tó hevur hetta ikki verið við til at halda burðartalinum uppi. Øll kunnu vit vera samd um, at ferðin í samfelagnum, og jagstranin eftir pensiónini als ikki koma barninum til gangs. Tá barnatalið var høgt, vóru kvinnur so tengdar figgjarliga av makanum, at tær mistu sína rødd og part av sínum identiteti. Nú hava kvinnurnar fingið sína rødd og ávirkan, og tað vilja tær sjálvsagt ikki av aftur við, so at senda tær heimaftur til grýturnar er ikki ein gongd leið. Eitt javnvág má finnast millum familjulív og arbeiðslív, annars kann barnatalið ikki fáast í eina tryggja legu.

Ættleiðing. Skelkandi sendingin um unga mannin úr India, sum var ættleiddur uttan samtykki frá foreldrnum, sendi eitt sjokk gjøgnum kongaríki Danmark, og hevði tað somuleiðis stórar avleiðingar fyri tey, sum ynskja at ættleiða. Stongt bleiv fyri ættleiðing úr útlandum. Eingin forðing er í lógini fyri at ein mamma kann geva sítt føroyska barn upp til ættleiðing, men heldur ongar mannagongdir og mentan eru fyri slíkum. Fyrr var vanligt, at í einum stórum systkinaflokkki var onkur uppaldur hjá onkrum barnleysum í familjuni ella kenningum. Heldur ikki her var tað gjørt undir skipaðum viðurskiftum, men bara avtala innanhýsis. So alt í alt var ættleiðing í Føroyum ikki óvanlig, men betri hevði verið at hetta eisini var gjørt undir skipaðum viðurskiftum.

Etikkur. Etiski parturin mangla heilt í lógini. Grundleggjandi í spurninginum um mannavirði er tað mentanarliga viðtikið at vit í Føroyum siga, at øll hava sama virði. Tað sæst t.d., tá vit hava brúk fyri læknahjálpi. Sami sjúkrabilur heintar ein løgmann eins væl og ein heimleysan í Steinatúni. Teir kunnu eisini koma at liggja á somu stovu og fáa viðgerð frá sama lækna. Tí teir hava sama virði óansæð, hvar teir búgva, um teir hava brek, um teir eiga pengar ella ikki. Hetta virðisgrundarlagið ríkur púra út í fyriliggjandi lógaruppskoti. Her fara vit inn og skulu siga: 1) hvar býr barnið? Í móðurlívi, okey so hevur tað minni virði enn mamman. 2) Hvussu verður figgjarstøðan hjá mammuni, tá barnið er føtt? Barnið verður fátækt, okey so hevur tað minni virði. 3) Hevur tað brek? Ja, sambært lógaruppskotinum kann barnið fáa staðfest sálarsjúku í móðurlívi. Mangan hevur verið ilskast inn á, at epilepsi stendur í verandi lóggávu, men sálarsjúka er komin inn, so nú er tað enn meir elastiskt. So hetta lógaruppskotið pilkar við grundsoylur í føroyska samfelagnum, sum vit mugu vera tilvitað um, áðrenn vit fara at skrúða uppá lógir av slíkum týdnigi.

Figgjarligi parturin. Høvuðsorsøkirnar til at ein kvinna kemur í støðuna at umhugsa fosturtøku, eru figgjarligar. Her eigur at vera sett inn, tí sjálvsagt er tað bíligari fyri samfelagið at tær fáa fosturtøku enn at figgja tær figgjarligu útreiðslurnar eitt barn hevur við sær.

Hoyringsskriv til 'Uppskot til Løgtingslóg um fosturtøku (Fosturtøkulóg)

Samfelagið. Samfelagið eigur at verja tað ófødða barni. Samfelagið hevur altíð tann leiklut at skula verja veikasta partin, tað er grundarlagið undir at byggja eitt samfelag. Tí er tað okkara størsta skylda, í hesum lógaruppskotið, at verja veikasta partin í samfelafinum, sum er ófødða barnið. Somuleiðis eiga vit at byggja eitt samfelag, sum tillagar arbeiðsmarknaðin til at kvinnur fáa børn. Hetta við viðføddi rætturin hjá kvinnum, og tó hevur man bara skúmað róman av at kvinnur nú eru í stórum tali á arbeiðsmarknaðinum, og man hevur ikki tillagað arbeiðsmarknaðin til at tær eisini føða og ganga við børnum. Hetta eigur at vera tikið hond um ongantið ov skjótt, tí tað kann fáa óbótaligan skaða at seta kvinnur og børn upp í móti hvørjum øðrum.

Avleiðingar av fosturtøkum fram til 2022 í hagtølunum

Í talvuni niðanfyri síggja vit, at frá 1994 til 2022 eru í alt 1085 fosturtøkur framdar í Føroyum. 1085 føroysk børn sóu ikki dagsins ljós í hesum tíðarskeiðnum. Syrgiligi sannleikin er tann, at hesir 1085 føroyingarnir mangla í Føroyska samfelagnum í dag. Vit síggja hetta m.a. á arbeiðsmarknaðinum, har tað er mangul uppá arbeiðsmegi. Vit hava somuleiðis lækkandi burðartal, og hava brúk fyri at fleiri børn vera fødd í Føroyum. Harumframt eru avleiðingarnar uppaftur størri enn tann einstaka og syrgiliga fosturtøkan í sjálvum sær, tí hetta snýr seg um ættarlið, sum koma at mangla í okkara samfelagi. Hetta hava vit ikki ráð til sum samfelag. Glottin í talvuni er, at talið av fosturtøkum er lækkandi. Um hetta er vegna skuggatøl ella annað, vita vit tó ikki. Í miðal vóru sostatt 37,41 børn tikin við fosturtøku um árið frá 1994 til 2022. Hetta svarar til at vit árliga hava manglað **tveir** stórar skúlaflokkar.

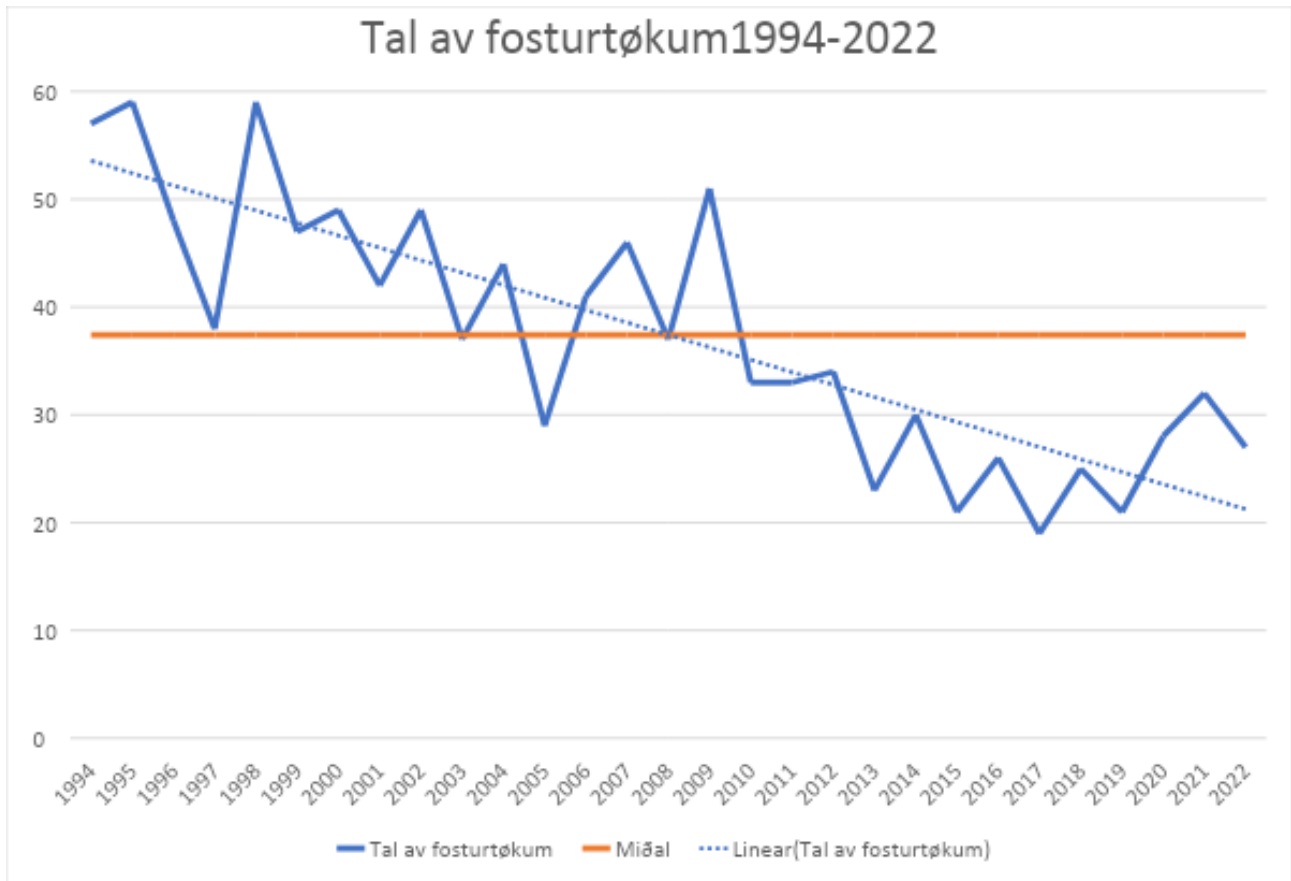
Tískil heitir Føroya Pro Vita á Bjarna Kárasen Petersen, landstýrismann, um at taka munandi størri atlit til fostrið í sínari tilgongd til málið. Vit senda eina áheitan um at verja lív ófødða barnsins.

Ár	Tal av fosturtøkum
1994	57
1995	59
1996	48
1997	38
1998	59
1999	47
2000	49
2001	42
2002	49
2003	37
2004	44
2005	29
2006	41
2007	46
2008	37
2009	51
2010	33
2011	33
2012	34
2013	23
2014	30
2015	21
2016	26
2017	19
2018	25
2019	21
2020	28
2021	32
2022	27
Tilsamans	1085

Hagtøl frá Hagstovuni (januar 2024)

Miðal um árið: 37,41 fosturtøkur

Grafurin niðanfyrir vísir, at fosturtøkutalið í Føroyum hevur verið lækkandi frá 1994 til 2022. Men í Føroya Pro Vita eru vit sannførd um, at vit í Føroyum kunnu gera tað enn betri. Hetta við at skapa ein hugburð bæði í mentan og lóg um, at fosturtøka er óhugsandi, og við at gera umstøðurnar og møguleikarnar so góðar sum gjørligt, so at onki barn, og heldur ongin mamma og pápi, skulu detta niður ímillum í okkara góða landi.

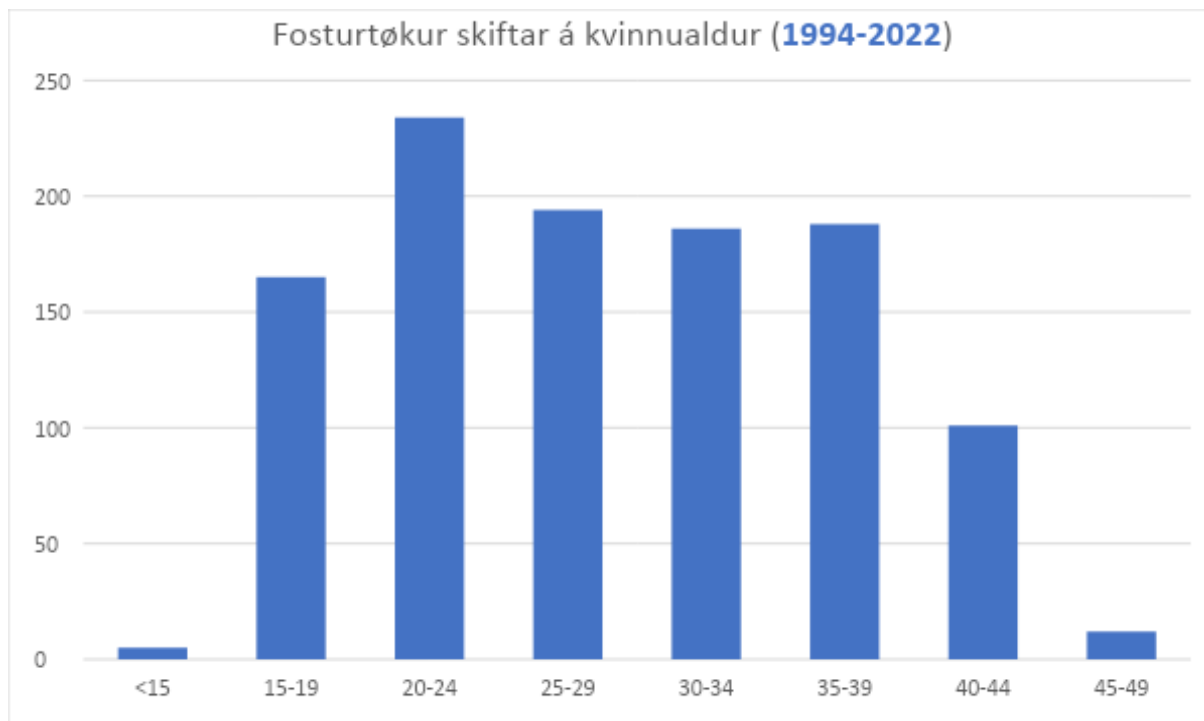
Hoyringsskriv til 'Uppskot til Løgtingslóg um fosturtøku (Fosturtøkulógin)
Fosturtøkur skiftar á kvinnualdur

Talvan niðanfyri vísir eitt nú fosturtøkur í Føroyum skiftar á kvinnualdur. Flestu fosturtøkurnar eru framdar av kvinnum 20-24 ár, har í alt 234 børn eru tikin við fosturtøku frá 1994 til 2022. Síðani eru tað kvinnurnar 25-29 ár (194 fosturtøkur), kvinnurnar 35-39 (188 fosturtøkur), og 30-34 (186 fosturtøkur).

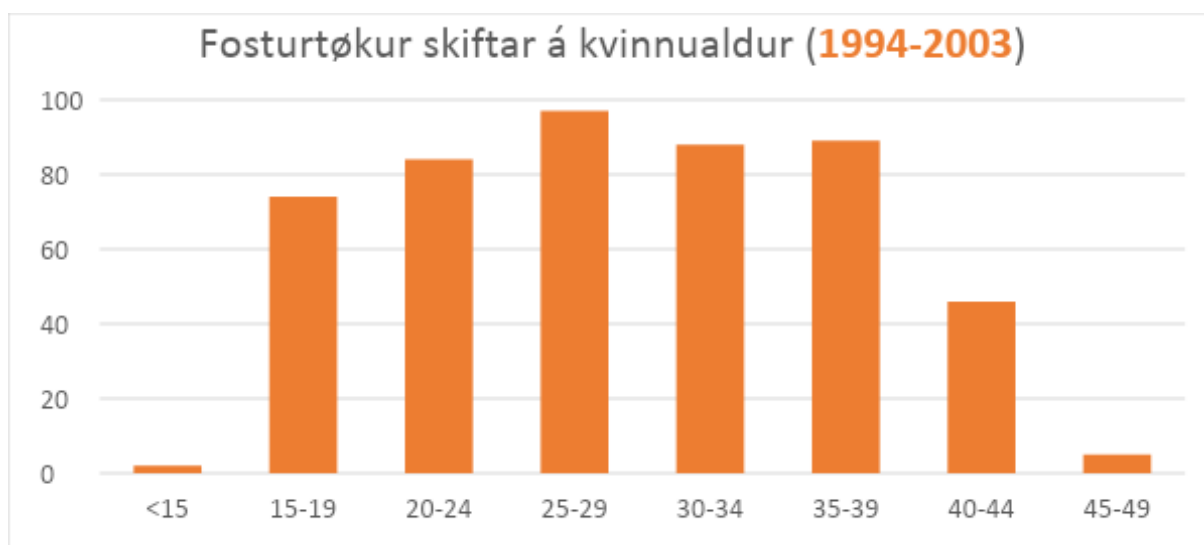
	<15	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	Tilsamans	Fyri hv. 1.000 livandi fødd	Samlaður fosturtøkutittleiki
1994	-	7	11	16	9	8	5	1	57	85	202
1995	-	9	7	11	10	12	10	-	59	92	213
1996	-	8	5	12	8	8	6	1	48	71	175
1997	-	4	6	12	8	6	2	-	38	57	142
1998	-	8	12	6	17	9	5	2	59	94	211
1999	-	10	5	7	8	14	3	-	47	75	166
2000	1	6	13	9	7	6	6	1	49	71	179
2001	-	4	9	8	6	11	4	-	42	66	149
2002	1	11	7	8	10	10	2	-	49	69	168
2003	-	7	9	8	5	5	3	-	37	52	129
2004	-	8	9	9	4	11	2	1	44	62	151
2005	-	6	2	5	8	5	3	-	29	41	98
2006	-	8	7	2	8	8	8	-	41	62	137
2007	-	9	14	4	6	7	6	-	46	68	161
2008	-	4	8	6	6	9	3	1	37	55	133
2009	-	6	18	7	9	6	4	1	51	83	185
2010	1	9	7	2	6	6	2	-	33	51	113
2011	-	6	12	3	5	3	3	1	33	57	118
2012	2	4	11	4	2	8	3	-	34	55	125
2013	-	1	5	4	7	5	1	-	23	37	90
2014	-	4	6	4	8	4	4	-	30	47	113
2015	-	3	6	3	5	2	2	-	21	35	79
2016	-	3	6	7	3	6	-	1	26	39	96
2017	-	2	4	7	2	2	2	-	19	29	70
2018	-	3	8	4	4	3	3	-	25	37	89
2019	-	2	2	11	4	2	-	-	21	31	74
2020	-	3	12	4	2	4	3	-	28	41	97
2021	-	8	5	5	5	3	4	2	32	47	104
2022	-	2	8	6	4	5	2	-	27	43	92
Tilsamans	5	165	234	194	186	188	101	12	1085	1652	3859

Hoyringsskriv til 'Uppskot til Løgtingslóg um fosturtøku (Fosturtøkulógin)

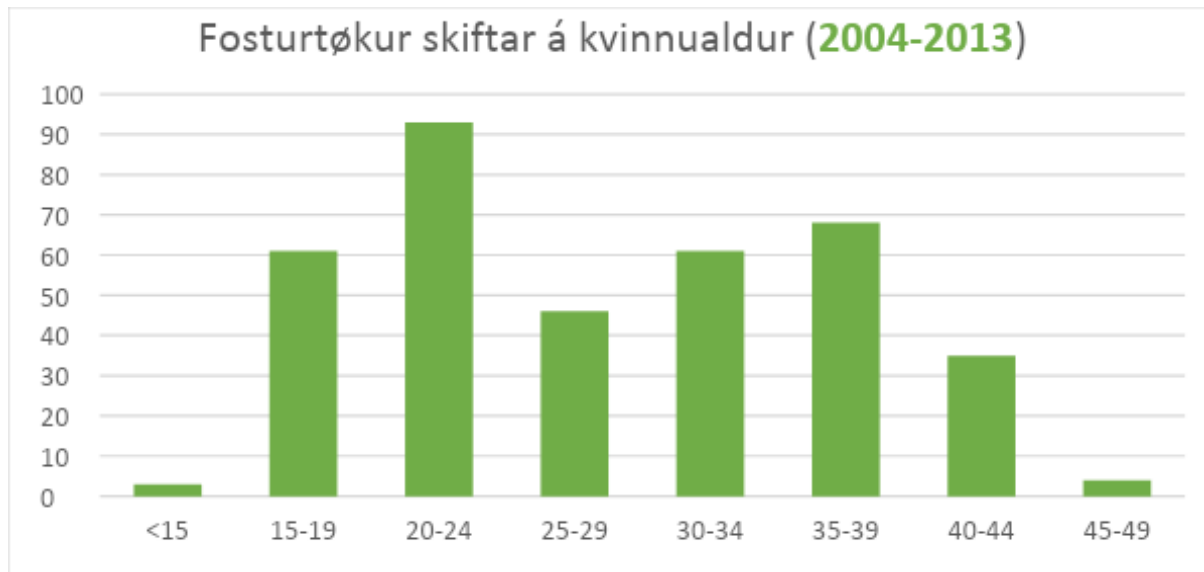
Stabbamyndin niðanfyri vísir, at fægst fosturtøkur eru framdar gentum undir 15 ár og kvinnum 45-49 ár. Ein av orsøkunum kann vera, at tað eru ikki eins nógvir burðir í tí yngra og eldra endanum.

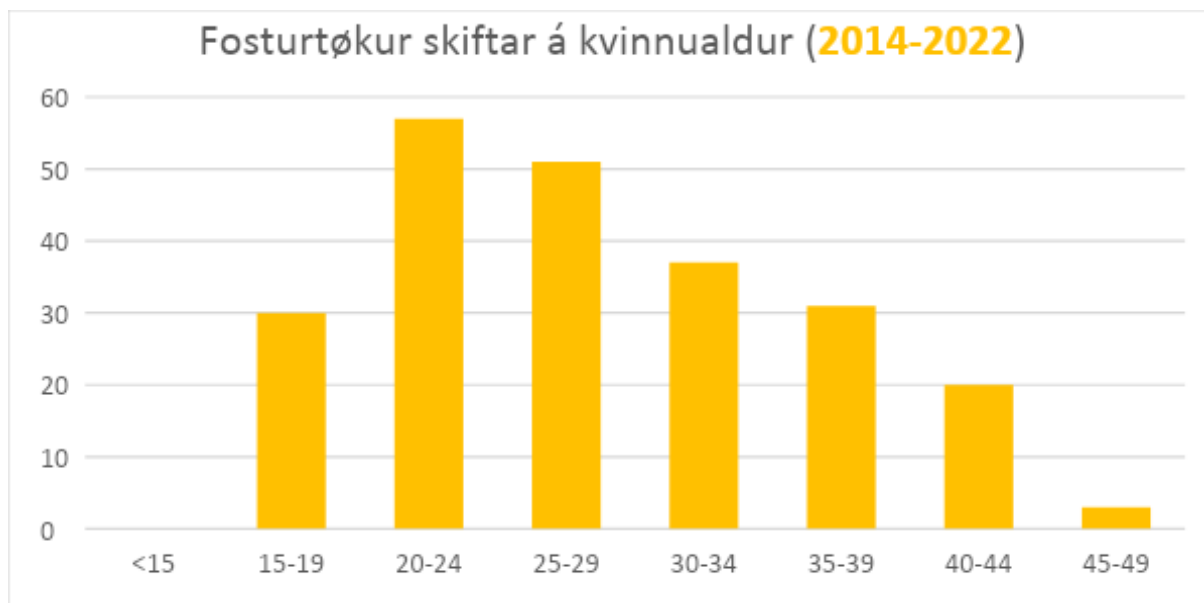
Stabbamyndin niðanfyri vísir fosturtøkur skiftar á kvinnualdur frá 1994 til 2003. Kvinnur 25-29 ár fingu flest fosturtøkur.

Stabbamyndin niðanfyri vísir fosturtøkur skiftar á kvinnualdur frá 2004 til 2013. Kvinnur 20-24 ár fingu flest fosturtøkur.

Stabbamyndin niðanfyri vísir fosturtøkur skiftar á kvinnualdur frá 2014 til 2022. Kvinnur 20-24 ár fingu flest fosturtøkur.

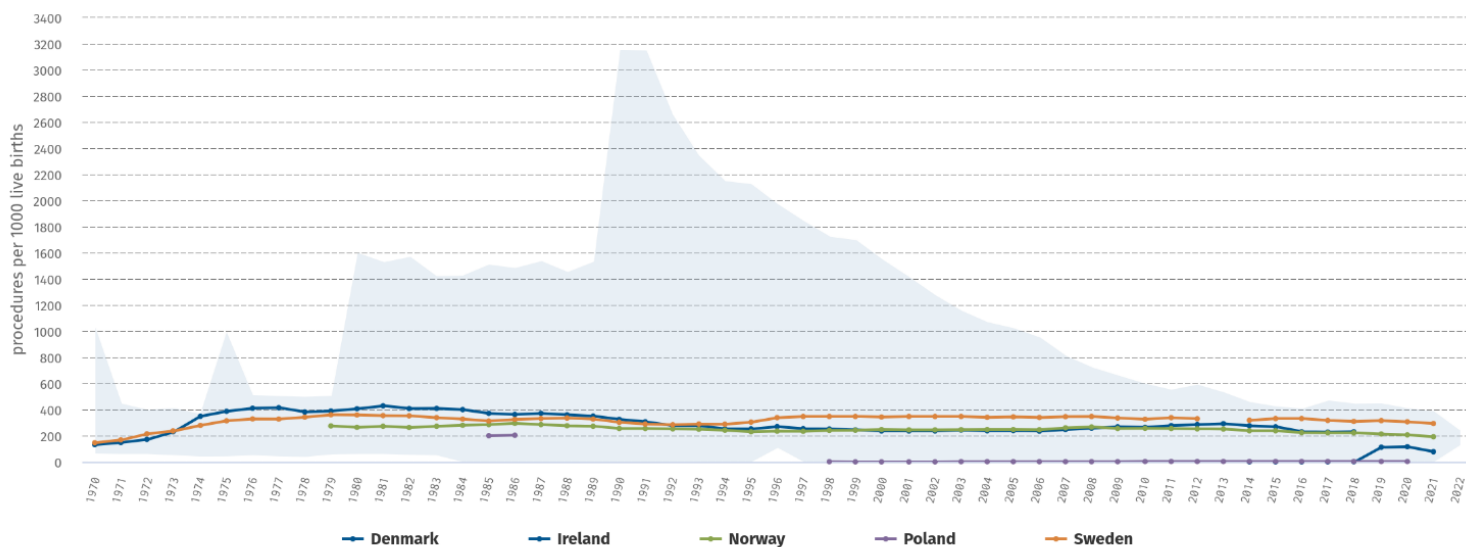
Ger frí fosturtøka, at vit fáa færri fosturtøkur?

Í fyriliggjandi lógaruppskoti, hjá Bjarna Kárasyni Petersen, verður sagt, at endamálið er, at so fáar fosturtøkur sum gjørligt skulu vera í Føroyum. Hetta hongur ikki saman við sjálvum lógaruppskotinum, sum letur upp so nógvar dyr sum gjørligt, fyri at loyva fosturtøku. Heldur man av álvara, at hetta fer at minka um fosturtøkurnar sum verða framdar í Føroyum? Okkum nýtist ikki at hyggja longri enn í ríkisfelagsskapinum, so síggja vit, at bæði Danmark og Grønland, sum hava fríari fosturtøkulóg enn vit, hava munandi hægri fosturtøkutøl enn vit hava í Føroyum, við einari strangari lóg.

Tá vongurin, ið er fyri fríari fosturtøku, vaskar sær um hendurnar við at siga, at fosturtøkutalið ikki er lægri í teimum londum, har lógin er strangari, taka tey tískil feil. Samanbera vit tøluni sum eita fosturtøkur pr. 1000 livandi fødd børn, eru tað færri fosturtøkur í teimum londum, har sum lógin er strangari. Og hetta er tað talið, sum vit mugu hyggja eftir og samanbera, fyri at myndin skal geva meining. Fakta er, at fleiri børn verða fødd, har lógin er strangari.

Grafurin niðanfyrir vísir, at tey trý skandinavisku londini; Danmark, Norra og Svøríki liggja ímillum 200-400 fosturtøkur fyri hvørji 1000 livandi fødd børn frá 70'inum og fram til 2021. Hesi londini hava øll fría fosturtøku. Pólland, sum ikki loyvir fosturtøku, liggur á null fosturtøkum fyri hvørji 1000 livandi fødd børn. Írland sum loyvdi fríari fosturtøku fyri fáum árum síðani, eftir at hava havt eina strangari lóg, er farið frá null til góðar 100 fosturtøkur fyri hvørji 1000 livandi fødd børn. Hetta er bert nøkur fá dømi, sum lýsa at frí fosturtøka økir um talið av fosturtøkum.

Abortions per 1000 live births

Kelda: https://gateway.euro.who.int/en/indicators/hfa_586-7010-abortion-per-1000-live-births/#id=19681&fullGraph=true

Fosturtøkur fyri hv. 1000 fødd vs 1000 kvinnur

Talvan niðanfyri vísir fosturtøkur í Føroyum fyri hvørji 1.000 livandi fødd børn og fosturtøkutítleikan pr. 1000 kvinnur frá 1994 til 2022.

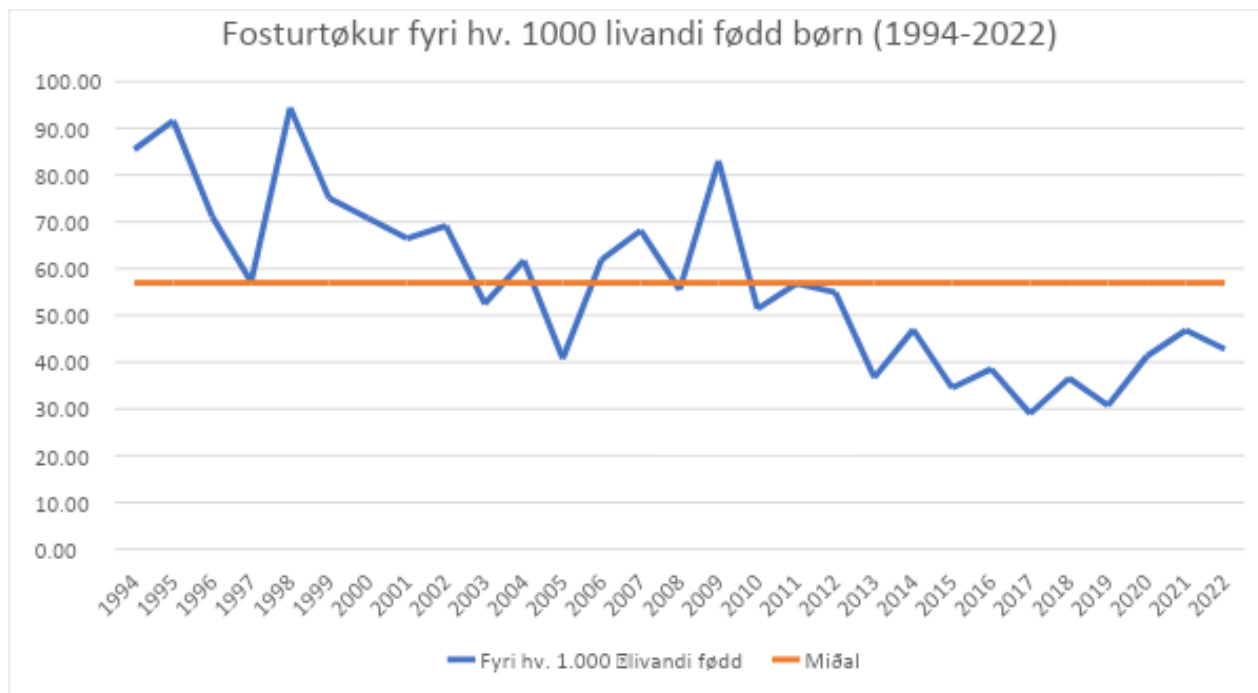
Ár	Fyri hv. 1.000 livandi fødd	Pr. 1000 kvinnur (Samlaður fosturtøkutítleiki)
1994	85,5	202
1995	91,6	213
1996	71,1	175
1997	57,1	142
1998	94,4	211
1999	75,1	166
2000	70,8	179
2001	66,5	149
2002	69,1	168
2003	52,5	129
2004	61,7	151
2005	40,8	98
2006	61,9	137
2007	68,1	161
2008	55,5	133
2009	83,1	185
2010	51,4	113
2011	56,8	118
2012	54,9	125
2013	36,7	90
2014	46,9	113
2015	34,5	79
2016	38,5	96
2017	29	70
2018	36,5	89
2019	30,7	74
2020	41,3	97
2021	46,9	104
2022	42,8	92

Miðal fyri hv. 1.000 livandi fødd: **56,96**

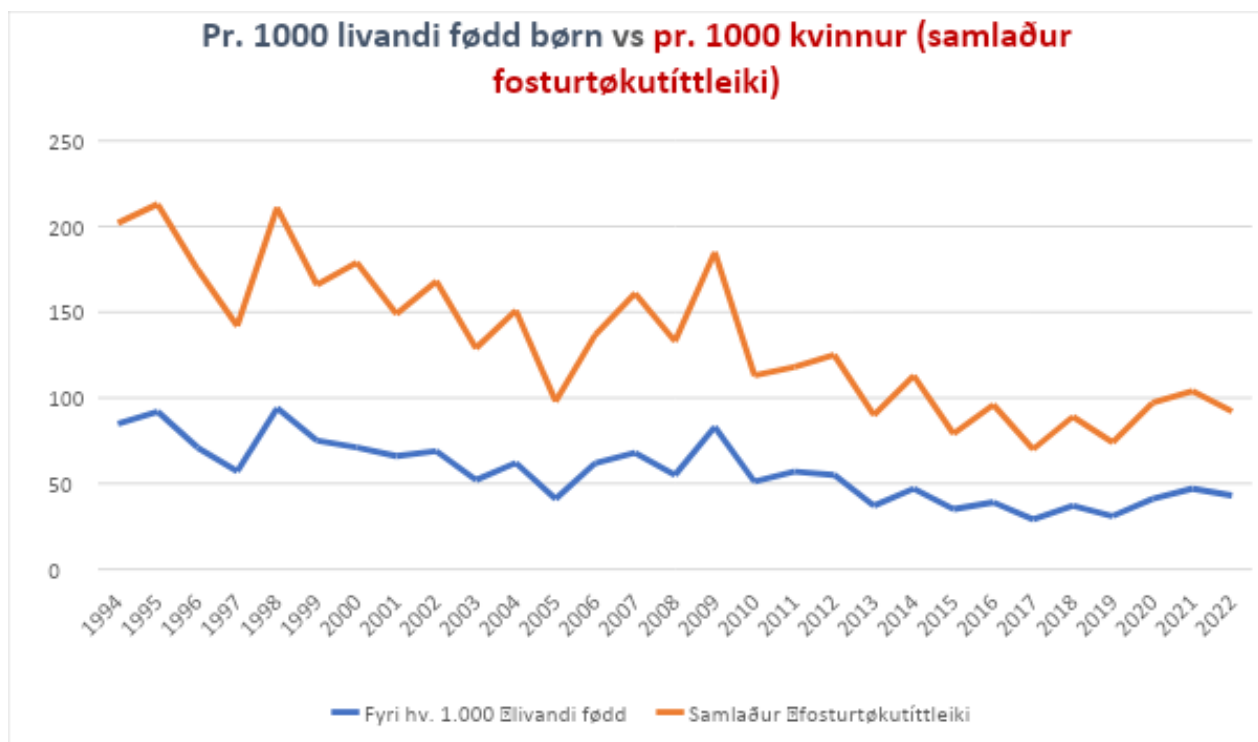
Miðal fyri samlaðan fosturtøkutítleika: **133**

Hoyringsskriv til 'Uppskot til Løgtingslóg um fosturtøku (Fosturtøkulógin)

Grafurin niðanfyrir vísir fosturtøkur í Føroyum frá 1994 til 2022 fyri hvørji 1000 livandi fødd børn.

Grafurin niðanfyrir vísir fosturtøkur fyri hvørji 1000 livandi fødd børn og samlaða fosturtøkutíttleikan, tvs. pr 1000 kvinnur.

Verjið ófødda barnið!

Lóg og hugburður ganga hond í hond. Tí er tað sera álvarsamt, tá lógin fer inn og ger rangt til rætt og lógloysi til lóg. Heilt frá barnaárum liggur tað í okkum menniskjum, at tilveran skal vera rættvís. Um børn klandrast, og ein ákærir annan, so spyr tann vaksni “var tað við vilja?”, tí okkara motivir eru grundleggjandi og eiga at vera grundaði í rættvísi.

Fyriliggjandi lógaruppskot er við til at grugga rætt og rangt. Tað sigur, “rangt verður gjørt kortini, so tað kann líka so væl vera gjørt til tað rætta”.

Við øðrum orðum leggur hetta lógaruppskotið upp til, at vit í Føroyum fara at gera lógloysi lógligt, bara tí at lógloysi fer fram kortini. Við hesum fyridøminum, kunnu vit líka so væl, hava frían stuldur, frían harðskap, fría ferðslu og vit kundu hildið fram.

Er hetta veruliga tað samfelagið, sum vit ynskja okkum? - Eitt ábyrgdarleyst samfelag uttan teir normar, sum avspegla at vit virðismeta hvønn annan og fara væl um bæði menniskju, djór, ognir og alt annað? Nei. Vit ynskja okkum einar fyrimyndarligar Føroyar, har vit fara væl um alt og øll.

Vit vilja vísa á, at eins og okkara føroyska lóggáva er til fyri at verja allar føddar føroyingar ímóti harðskapi og órætti, soleiðis eigur lógin eisini at verja allar óføddar føroyingar, og geva teimum rættin til lívið.

Fyriliggjandi lógaruppskot setir ósekar føroyingar í vanda við hjálp av lógini, og hetta taka vit ikki undir við.

Vit í Føroya Pro Vita eru sera stúrin fyri avleiðingunum av hesi sera víttgangandi libralisering av fosturtøkulógini. Hóast endamáli er at hava so fáar fosturtøkur sum gjørligt, so stúra vit fyri, at hon fer at eggja til fleiri fosturtøkur.

Uppskotið sigur, at sjálvt um fostrið er lívført, kann loyvi til fosturtøku verða givið, um vandi er fyri, at barnið orsakað av ættarbrögð, sjúku ella skaða í móðurlívi fær álvarslig sálarlig ella likamlig brek ella sjúku (§§ 5 og 3, stk. 1, nr. 3).

Hoyringsskriv til 'Uppskot til Løgtingslóg um fosturtøku (Fosturtøkulógin)

Hyggja vit at hagtølunum um seinfosturtøkur, sum landsstýrismaðurin vísir til frá danska samráðinum, umframt eina nýggja rapport frá 2022¹. Síggja vit, at 79 % av øllum seinfosturtøkum (tað er eftir vika 12, eftir nýggja uppskotinum) vóru framdar orsaka av vandanum fyri at barni fór at vera føtt við breki ella sálarsjúku.

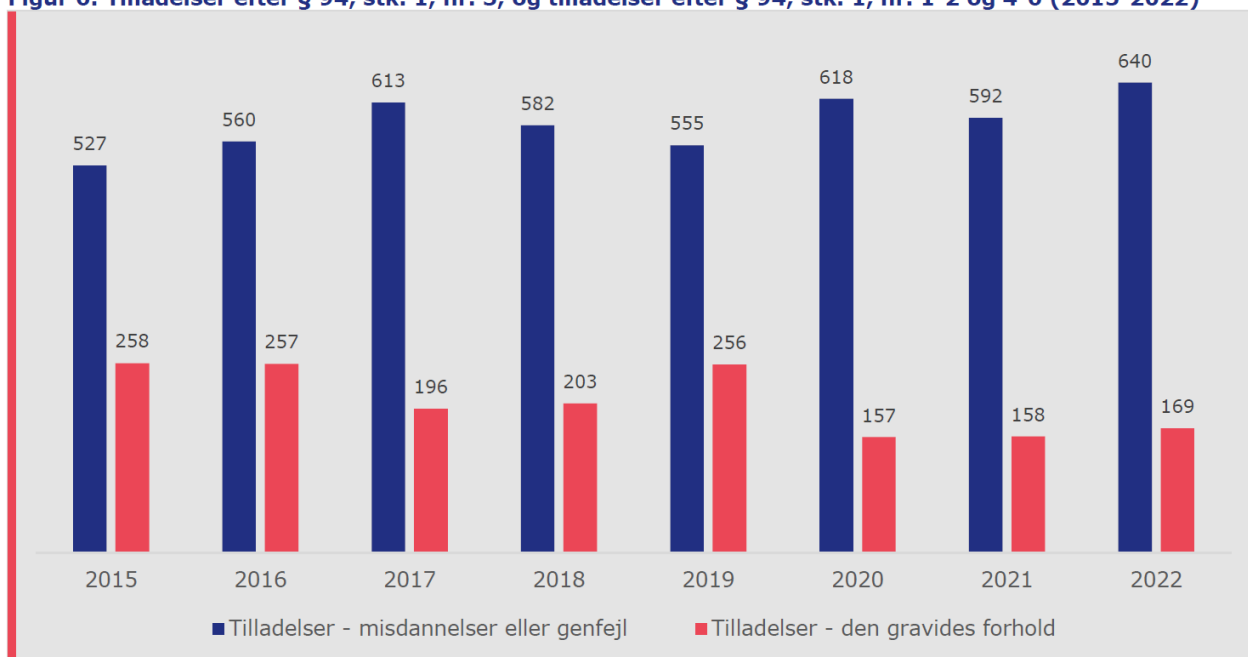
Tað er eingin grund at halda, at tað verður øðrvísi rák í Føroyum enn í Danmark á hesum økinum.

Sí grafín niðanfyri, sum vísir at seinfosturtøkur vera framdar til viku 24. Tískil stúra vit fyri, at hendan víðgongda libralisering av fosturtøkulógini eisini fer at føra til diskriminering av ávísan bólkum av føroyingum.

Udviklingen over en årrække ses af nedenstående søjlediagram:

- a) Tilladelser efter § 94, stk. 1, nr. 3, (misdannelser eller genfejl) og tilladelser efter § 94, stk. 1, nr. 1-2 og 4-6 (den gravides forhold), 2015-2022

Figur 6: Tilladelser efter § 94, stk. 1, nr. 3, og tilladelser efter § 94, stk. 1, nr. 1-2 og 4-6 (2015-2022)

¹ ÅRSBERETNING 2022 ABORTANKENÆVNET

<https://stpk.dk/media/xo0bj5g5/abortanken%C3%A6vnets-%C3%A5rsberetning-2022.pdf>

Tórshavn 5. februar 2024

Føroya Pro Vita